

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2590,Wyklad-otwarty-z-cyklad-Z-badan-IPN-Szczecin-5-listopada-2008-r.html>
08.04.2026, 22:31

Wykład otwarty z cyklu „Z badań IPN” - Szczecin, 5 listopada 2008 r.

Wykład otwarty z cyklu „Z badań IPN”, zatytułowany „Rola Instytutu Zachodniego w budowaniu świadomości historycznej na Pomorzu Zachodnim”, wygłosił dr Tomasz Kenar z Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Szczecinie.

Prelegent omówił koncepcję przesunięcia polskiej granicy w kierunku Odry i Nysy, która zrodziła się w środowiskach inteligenckich na długo przed 1945 r., zwłaszcza w ośrodku poznańskim. Prof. Zygmunt Wojciechowski w okresie międzywojennym stworzył oryginalną koncepcję geopolityczną zakładającą, że „macierzyste ziemie polskie” obejmują między innymi Pomorze, Ziemię Lubuską i Śląsk. Teza ta zawierała sugestię, że Polska powinna się o te ziemie upomnieć w momencie korzystnej koniunktury międzynarodowej. Szansa na realizację tej idei pojawiła się w okresie II wojny światowej. Wówczas to powstała w Wielkopolsce podziemna organizacja „Ojczyzna”, której działania skupiały się między innymi na przygotowaniu merytorycznym i naukowym do przejęcia po wojnie ziem po Odre i Nysę. To właśnie środowisko „Ojczyzny” pod przemożnym wpływem prof.

Wojciechowskiego zainicjowało utworzenie na początku 1945 r. Instytutu Zachodniego, placówki naukowej, której głównym celem była polonizacja Ziem Zachodnich i Północnych poprzez badania nad ich historią i ukazywanie jej w szerokim kontekście stosunków z Polską. Liczne publikacje Instytutu Zachodniego udowadniały prawo Polski do Ziem Zachodnich i Północnych, a popularyzowanie historii tych ziem ułatwiało ich polskim mieszkańcom zakorzenienie się w nowym otoczeniu.

Spotkanie odbyło się 5 listopada 2008 r. w Klubie 13 Muz przy pl. Żołnierza Polskiego 2.